

PROBLEMATICA INDEXĂRII DESPĂGUBIRII LUNARE PENTRU PIERDEREA ÎNTREȚINĂTORULUI

TODOROV MAXIM,

drd., lector,

Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul

Abstract: *The repair of the damage caused by the death of a person is achieved in the form of monthly installments and for a long period of time, according to the current civil legislation of the Republic of Moldova. This imposes the need of indexing the monthly compensation that should be paid to the legitimate persons. The Calculation of the monthly indexation for the loss of breadwinner raises many questions, since there has been a deficiency of the legislative regulation in this area. Thus, in this article we aim to address the issue of indexing monthly compensation for the loss of the breadwinner in all its complexity and in the context of the current regulations.*

Cuvinte cheie: indexare, despăgubire lunară, pierderea întreținătorului.

Repararea prejudiciului cauzat prin decesul persoanei în condițiile art.1419-1421 C.civ. al Republicii Moldova presupune întinderea în timp a obligației de plată a despăgubirilor lunare. Pentru categoriile de persoane îndreptățite la repararea prejudiciului perioada în interiorul căreia acestea vor primi îndemnizația lunară pentru pierderea întreținătorului este diferită. Durata obligației de plată a despăgubirilor lunare implică necesitatea indexării îndemnizației achitate pentru pierderea întreținătorului. Fenomenul inflației specific oricărui stat, duce la devalorizarea banilor, iar indexarea a fost creată de legiuitor anume în vederea compensării pierderilor survenite din cauza deprecierei banilor.

Reglementări generale cu privire la posibilitatea indexării despăgubirilor sub formă de plăți efectuate periodic sunt stipulate la art.609 alin.5 C.civ. care arată că despăgubirile sub formă de plăți periodice se indexează în dependență de rata inflației. Normele speciale privind mecanismul indexării îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului au fost concepute de legiuitorul moldovenesc în art.1421 alin.3 C.civ.¹ și fac trimitere la o lege specială. În prezent, această lege poartă denumirea Legea nr. 278 din 11.02.1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiunilor de serviciu.

¹Codul civil al Republicii Moldova: nr. 1316 din 6 iunie 2002. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86, art.1421 alin.3: „Sumele datorate pentru repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces vor fi indexate conform legii”.

Așa cum rezultă din intitularea actului normativ, Legea nr.278 din 11.02.1999 reglementează doar indexarea sumelor de compensare a pagubelor în caz de accident de muncă survenit la locul de muncă. Dacă motivul decesului nu a fost accidentul de muncă, ci spre exemplu infracțiunea de omor sau un alt delict civil, legea susmenționată nu este aplicabilă¹. Este necesar de a releva că Legea nr.278 din 11.02.1999 a fost adoptată în perioada când în vigoare era vechiul Cod civil din 26.12.1964, și fusese racordată de legiuitor la mecanismul de reparare a prejudiciului cauzat prin pierderea întreținătorului din acea perioadă². Reglementările privind repararea prejudiciului cauzat prin deces din vechiul Cod civil se deosebesc esențial de actualele norme civile, motiv din care legiuitorul urma să ajusteze cadrul normativ, în special Legea nr.278 din 11.02.1999. Constatăm cu regret că legiuitorul moldovenesc pînă în prezent omite să elimine incongruențele legislative ale unui domeniu deosebit de important, precum repararea prejudiciului cauzat prin decesul persoanei. În continuare vom examina mecanismul concret de indexare a îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului în două situații ipotetice: 1. decesul persoanei a survenit în urma unui accident de muncă; 2. decesul persoanei a survenit în afara unui accident de muncă (spre ex. omor intenționat, omor din imprudență, vătămarea gravă a integrității corporale soldată cu decesul persoanei etc.)

Astfel, dacă în prezent o persoană este responsabilă de moartea unei alte persoane (spre ex. infracțiunea de omor etc.), cu excepția accidentului de muncă, și achită prejudiciul sub formă de rate lunare în condițiile art.1419-1421 C.civ., mecanismul de indexare nu este stipulat de actuala legislație civilă a Republicii Moldova. Este evident faptul că judecătorul la soluționarea litigiului nu poate invoca lipsa de reglementare legală și prin aceasta să refuze soluționarea pricinii civile³. Sarcina judecătorului este de a pronunța o hotărîre legală și echitabilă compatibilă cu prevederile legislației naționale și jurisprudenței CtEDO, în limitele pretențiilor formulate de reclamant.

În aceste cazuri, putem apela la două soluții care rezultă din actualul cadru juridic. *Prima soluție* este relevată la art.609 alin.5 C.civ. care arată

¹Legea privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu: nr.278 din 11.02.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 11.03.1999, nr.024, art.1 alin.1: „Prezenta lege stabilește modul de recalculare a sumei inițiale, stabilite conform legislației în vigoare, de compensare a pagubei cauzate persoanelor care și-au pierdut capacitatea de muncă în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, precum și persoanelor care au dreptul la recuperarea pagubei în cazul pierderii întreținătorului, ca mecanism permanent de recuperare, în baza salariului mediu lunar pe țară, a pierderilor suportate de acestea”.

²Codul civil al Republicii Moldova: nr. civil din 26.12.1964. În: Buletinul Oficial al Republicii Moldova, 26.12.1964, art.490-495.

³ Codul civil al Republicii Moldova: Nr. 1107-XV din 6 iunie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86. Art.5 alin.4: Instanța de judecată nu este în drept să refuze înfăptuirea justiției în cauzele civile pe motivul că norma juridică lipsește sau că este neclară.

că despăgubirile sub formă de plăți periodice se indexează în dependență de rata inflației. Actualmente, în Republica Moldova, Biroul Național de Statistică este responsabil de ținerea evidenței ratei inflației și dispune de un calculator al Indicelui Prețului de Consum. Conform acestui calculator, dacă îndemnizația lunară stabilită începând cu ianuarie 2003 constituia 1253 lei, va fi actualizată conform indicelui inflației la situația din ianuarie 2015, vom obține suma de 3357,3 lei¹. *Cea de-a doua soluție* rezultă din jurisprudența CtEDO în cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova². În cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova indexarea despăgubirilor lunare a fost efectuată prin analogie cu modul stabilit Legea nr.278 din 11.02.1999. Astfel, unica metodă de rezolvare a situației constă în aplicarea art.5 C.civ. care stipulează analogia legii. Cu toate acestea, art.5 alin.3 C.civ. prevede expres că nu se admite aplicarea prin analogie a normelor care limitează drepturile civile sau care stabilesc răspunderea civilă. Considerăm că este posibilă aplicarea prin analogie a modului de indexare a despăgubirii lunare pentru pierderea întreținătorului în caz de accident de muncă și la alte situații când decesul se datorează altor delict civile (infrațiunile de omor etc.). Argumentele de bază în acest sens ar fi lipsa de reglementare legală, situații juridice în principiu identifice (decesul persoanei în urma comiterii unui delict civil, fie el accident de muncă sau infrațiune) dar și jurisprudența CtEDO pe cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova.

Însă pentru a înțelege la concret metoda de calcul a indexării vom apela la o lecție de hermeneutică juridică. Pentru a ușura explicarea modului de calcul vom folosi o speță concretă, argumentând juridic fiecare pas efectuat. Art.6 a Legii nr.278 din 11.02.1999 arată că: „În modul stability de prezenta lege, se recalculează și compensațiile pentru persoanele *care au dreptul la recuperarea pagubei în cazul pierderii întreținătorului*” (s.n. Todorov Maxim). Astfel, normele acestei legi sunt perfect aplicabile nu doar indexării despăgubirilor lunare în caz de vătămare a integrității corporale, dar și în cazul actualizării îndemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului.

X a decedat la data de 23.01.2011 în urma comiterii unei infrațiuni de omor. Vinovat în comiterea infrațiunii de omor a fost recunoscut Y. Îndemnizația lunară pentru pierderea întreținătorului stabilită de instanța de judecată, începând cu 25.02.2011 este de 3283,98 lei. La calcularea îndemnizației lunare instanța de

¹Pagina web a Biroului Național de Statistică: Calculatorul indicele prețului de consum. Disponibil: <http://statbank.statistica.md/pxweb/application/calculatoripc/default.aspx>.

²Hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova din 30.10.2012 [citată on-line: 29.05.2015].

Disponibil: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\"fulltext\":\[\"ghimp\"\],\"languageiso code\":\[\"RON\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\",\"MERITS\"\],\"itemid\":\[\"001-124597\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{\).

judecată a ținut cont de salariul mediu lunar al salariatului pe anul 2010¹. Referitor la formula de calcul a indexării, aceasta este reglementată de art. 4 alin.1 al Legii nr.278 din 11.02.1999, după cum urmează:

a) se determină coeficientul individual de recalculare, egal cu raportul dintre salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului current de plată a sumei de compensare a pagubei și salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculate suma inițială de compensare a pagubei. Coeficientul individual de recalculare se determină cu o precizie de până la patru unități după virgulă;

b) se determină suma curentă de compensare a pagubei înmulțind-se suma inițială de compensare a pagubei, stabilită după constatarea accidentului de muncă sau a bolii profesionale, cu coeficientul individual de recalculare. Noul quantum al sumei de compensare se stabilește în lei și bani”.

Potrivit alin.2 al aceluiași articol: „Quantumul salariului mediu lunar pe țară pentru anul precedent anului current de plată, care se aplică la determinarea coeficientului individual de recalculare, se prezintă anual de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei spre a fi publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova”. Art. 5 a Legii nr. 278 din 11.02.1999 arată că: „Recalcularea sumei de compensare a pagubei în modul specificat la art.4 alin.(1) se efectuează anual, începând cu 1 aprilie, în cazul când salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată depășește cu cel puțin 5 la sută salariul mediu lunar pe țară luat în calculul anterior al sumei de compensare”. Legiuitorul a stabilit două condițiile esențiale pentru indexarea sumelor și anume salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată să depășească cu cel puțin 5 la sută salariul mediu lunar pe țară luat în calculul anterior al sumei de compensare, precum dar și efectuarea calculului începând cu 1 aprilie.

Așa cum rezultă din prevederile legale enunțate mai sus pentru a indexa această sumă avem nevoie de Informația Ministerului Muncii și Protecției Sociale cu privire la salariul mediu lunar pe țară, care se publică anual în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (spre ex. pentru anul 2009 acesta constituia 2747,6 lei)². Atragem atenția că nu trebuie confundat salariul mediu lunar pe țară care se publică

¹ Legea privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu: nr.278 din 11.02.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 11.03.1999, nr.024. Art.2. alin.1:

„În sensul prezentei legi, suma inițială de compensare a pagubei înseamnă o parte din salariul mediu lunar pe care persoana vătămată l-a avut în ultimele 12 luni calendaristice înainte de accidental de muncă sau de constatarea bolii profesionale, calculată în funcție de procentul pierderii capacității de muncă”. Referitor la despăgubirea lunară în cazul pierderii întreținătorului suma inițială de compensare a pagubei va fi nu a parte din salariu, ci salariul mediu lunar pe care persoana vătămată l-a avut în ultimele 12 luni înainte de accidentul de muncă.

² Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2009: nr.03/448 din 13.03.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.03.2010, nr.37-38.

de Ministerul Muncii și Protecției Sociale și a Familiei, anume pentru indexarea indemnizației lunare pentru pierderea întreținătorului cu salariul mediu lunar pe economie care se utilizează în domeniul asigurărilor sociale¹.

Aplicând normele citate la speță, în vederea calculării inflației determinăm coeficientului individual de recalculare pentru fiecare an separat. Pentru anul 2012, adică perioada aprilie 2012 – martie 2013 coeficientul individual de recalculare este egal cu 1,0747. Drept bază de calcul s-a luat:

a) salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată a sumei de compensare a pagubei – adică suma de 3193,9 lei pe anul 2011 (potrivit Informației Ministerului Muncii și Protecției Sociale cu privire la mărimea salariu mediu lunar pe țară pe anul 2011). Astfel, anul curent de plată este 2012, salariul mediu lunar pe anul precedent anului curent de plată este 2011, iar salariul mediu lunar pe anul 2011 este 3193,9 lei;

b) salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculate suma inițială de compensare a pagubei: anul 2010 - 2971,7 lei. Suma inițială de compensare a pagubei (despăgubirea lunară) de 3283,98 lei s-a calculat pentru perioada anului 2010. Din acest considerent anume pentru perioada anului 2010 trebuie luat salariul mediu lunar pe țară, întrucât anume acest an s-a luat la determinarea despăgubirii lunare în cuantum de 3283,98 lei.

c) Raportul dintre salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată a sumei de compensare a pagubei și salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei constituie: $3193,9:2971,7$ lei = 1,0747. Coeficientul individual de recalculare se determină cu o precizie de până la patru unități după virgulă;

d) Art. 5 arată că: „Recalcularea sumei de compensare a pagubei în modul specificat la art.4 alin.(1) se efectuează anual, începând cu 1 aprilie, în cazul când salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată depășește cu cel puțin 5 la sută salariul mediu lunar pe țară luat în calculul anterior al sumei de compensare”. Din această prevedere rezultă că indexarea se efectuează anual, începând cu 1 aprilie, respectiv anul de indexare va fi din luna aprilie 2012 până în martie 2013.

e) Coeficientul individual se înmulțește cu suma inițială de compensare a pagubei (despăgubirea lunară): $3283,98 \text{ lei} \times 1,0747 = 3529,29 \text{ lei}$ lunar pentru anul 2012. Astfel, despăgubirea lunară va crește începând cu luna aprilie 2012 de la suma de 3283,98 lei la suma de 3529,29 lei.

¹Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova: nr.1000 din 13.12.2013 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pe anul 2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.12.2013, nr.297-303.

Aceiași metodă de calcul va fi folosită și atunci când despăgubirea lunară stabilită de instanța de judecată nu a fost indexată câțiva ani la rînd, iar persoana întreținută dorește actualizarea îndemnizației achitate. Considerăm că în acest caz persoana îndreptățită va putea solicita indexarea și pentru anii anteriori cu condiția respectării prevederilor art.280 lit. c) C.civ., iar în cazul în care pîrîtul nu invocă termenul de prescripție pe toată perioada anterioară în care nu a fost indexată despăgubirea lunară.

O altă problemă la care nu oferă răspuns Legea nr.278 din 11.02.1999, vizează salariul mediu lunar pe țară din anii ale căror luni au fost incluse în calculul salariului mediu din care s-a calculat suma inițială de compensare a pagubei. Astfel, ce se întâmplă dacă instanța de judecată a luat în calcul salariul mediu lunar al defunctului pentru perioada 06.06.2010-06.06.2011, care salariu lunar pe țară se va lua în considerație la calculul despăgubirii? Pentru anul 2010, sau pentru anul 2011? Or, la calcularea salariului mediu lunar al defunctului s-au luat atît lunile anului 2010, cît și anului 2011. Soluția în acest caz este simplă, fiind puși în situația să luăm media salariului mediu lunar pe țară pe acești ani. Pentru anul 2010, salariul mediu lunar pe țară constituie 2971,7 lei, iar pentru anul 2011 constituie 3193,9 lei. Media $(2971,7 \text{ lei} + 3193,9 \text{ lei})/2 = 3082,8 \text{ lei}$.

La moment autoritățile publice ale Republicii Moldova nu au oferit un exemplu concret de calcul al indexării despăgubirilor lunare în cazul pierderii întreținătorului, astfel încît considerăm că acest lucru va fi util atît pentru teoreticieni, cît și pentru practicienii domeniului privat al dreptului. Nici analizând practica judiciară în domeniu nu vom întîlni cauze civile legate de recalcularea îndemnizațiilor lunare în cazul pierderii întreținătorului, cu unele excepții evidente, care s-au bazat pe calculele prezentate de reclamant¹.

În concluzie, constatăm că legislația Republicii Moldova este ambiguă în ceea ce privește indexarea prejudiciului material cauzat prin pierderea întreținătorului. La soluționarea litigiilor care vizează această problemă urmează să ținem cont de următoarele aspecte:

a. indexarea despăgubirilor lunare în caz de pierdere a întreținătorului se efectuează atît în cazul în care decesul se datorează unui accident de muncă cît și în cazul altor delikte civile (infracțiunile de omor etc.);

b. dacă decesul persoanei s-a produs din alte cauze decît accidentul de muncă, la indexarea despăgubirilor lunare în caz de pierdere a întreținătorului trebuie să se aplice prin analogie prevederile Legii nr. nr. 278 din 11.02.1999

¹ Decizia Curții de Apel Cahul din 14.05.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil: <http://instante.justice.md/cms/curtea-de-apel-cahul>.

Încheierea de inadmisibilitate a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 26.08.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil:

http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=21564

privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu.

c. la recalcularea indemnizației lunare nu trebuie confundat salariul mediu pe țară cu salariul mediu pe economie, deoarece anume salariul mediu lunar pe țară publicat de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei valorează la stabilirea cuantumului indexării;

d. recalcularea indemnizației lunare poate avea loc anual începând cu 01 aprilie, respectiv anul calendaristic va fi începând cu 01 aprilie și se va finaliza cu 31 martie a anului următor;

e. recalcularea indemnizației lunare va putea fi realizată doar în cazul când salariul mediu lunar pe țară din anul precedent anului curent de plată depășește cu cel puțin 5 la sută salariul mediu lunar pe țară luat în calculul anterior al sumei de compensare.

Considerăm că legiuitorul moldovenesc trebuie să lichideze lacunele legislative pentru evitarea aplicării frecvente a analogiei legii. De asemenea, legiuitorul urmează să reglementeze pe cale legislativă mai detaliat care salariu mediu lunar pe țară urmează a fi luat în considerație dacă instanța stabilind despăgubirea lunară a luat în calcul atât salariul mediu al defunctului luând în considerație 12 luni care se identifică în 2 ani calendaristici (spre ex. 06.06.2010-06.06.2011).

La moment autoritățile publice ale Republicii Moldova nu au oferit un exemplu concret de calcul al indexării despăgubirilor lunare în cazul pierderii întreținătorului, astfel încât considerăm că acest lucru va fi util atât pentru teoreticieni cât și pentru practicienii domeniului privat al dreptului. Nici analizând practica judiciară în domeniu nu vom întâlni cauze civile legate de recalcularea indemnizațiilor lunare în cazul pierderii întreținătorului, cu unele excepții evidente, care s-au bazat pe calculele prezentate de reclamant¹. În contextul inflației exagerate din Republica Moldova indexarea despăgubirilor lunare în cazul pierderii întreținătorului este o necesitate imperioasă dictată de deprecierea monedei naționale și scumpirii mărfurilor pe piața internă.

¹ Decizia Curții de Apel Cahul din 14.05.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil: <http://instante.justice.md/cms/curtea-de-apel-cahul>.

Încheierea de inadmisibilitate a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 26.08.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=21564

REFERINȚE:

1. Codul civil al Republicii Moldova: Nr. 1107-XV din 6 iunie 2002. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86;
2. Codul civil al Republicii Moldova: nr. civil din 26.12.1964. În: Buletinul Oficial al Republicii Moldova, 26.12.1964, art.490-495;
3. Legea privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu: nr.278 din 11.02.1999. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 11.03.1999, nr.024;
4. Pagina web a Biroului Național de Statistică: Calculatorul indicele prețului de consum. Disponibil:
<http://statbank.statistica.md/pxweb/application/calculatoripc/default.aspx>;
5. Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Ghimp și alții contra Republicii Moldova din 30.10.2012 [citată on-line: 29.05.2015].
Disponibil:[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["ghimp"\],"languageisocode":\["RON"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER","MERITS"\],"itemid":\["001-124597"\]}\];](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)
6. Informația privind salariul mediu lunar pe țară pentru anul 2009: nr.03/448 din 13.03.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.03.2010, nr.37-38;
7. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova: nr.1000 din 13.12.2013 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pe anul 2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.12.2013, nr.297-303;
8. Decizia Curții de Apel Cahul din 14.05.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului. Disponibil:
<http://instante.justice.md/cms/curtea-de-apel-cahul>. Încheierea de inadmisibilitate a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 26.08.2015 în cauza civilă Colosenco Sergiu versus S.A. „Tricon” privind repararea prejudiciului material și moral cauzat prin pierderea întreținătorului.
Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=21564;
9. Hotărârea Explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție a R.M. cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces: Nr.6 din 04.07.2005, pct.23. In: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, [on-line], 2006, nr.6, pag.4 [citată: 26 martie 2014]. Disponibil:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=15;

10. BLOȘENCO A. „Obligații care se nasc din cauzarea de daune”, Cartea III, art.1398-1424. Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova, Vol.II. Ch: Ed. Arc,2006.1356 p. ISBN 9975-61-408-6;
11. CHIBAC Gh., BĂIEȘU A., ROTARI A., EFRIM O. Drept Civil. Contracte Speciale. Ch:Cartier, 2010. 568 p. ISBN 978-9975-79-620-0.
12. CLIMA N., EFRIM O. „Repararea prejudiciului în legătură cu cauzarea daunei sănătății”, Titlul VI. Manualul Judecătorului pe cauze civile, ediția II, 2013.
Disponibil:http://despre.csj.md/images/documente_despre.csj.md/biblioteca/M anualul%20judecatorului%20pentru%20cauze%20civile%20Ediia%20II.%202013.pdf